

LIKOVNA UMETNOST

BATISTA — DE REGGI — OBLAK

(Ob razstavi v Jakopičevem paviljonu, aprila 1960)

19 lesorezov in 4 monotipije Milana Batista — vsi listi iz leta 1960.

26 lesorezov Marijana De Reggija iz let 1947 do 1960.

16 oljnatih slik Florisa Oblaka iz let 1958 do 1960.

Ob delih treh tako v temelju različnih umetnikov razstave nikakor ne moremo spraviti na noben skupni imenovalec. Sleherni razstavnih dvoran pomeni svet zase in likovni izraz svoje vrste. V skupnem nastopu so se združili trije umetniki, različni tako po temperamentu in umetnostnem razpoloženju kot po tehniki in razmerju do sveta, do življenja in do samih likovnih rešitev. Morda jih povezuje vsaj to, da so vsi trije še figuraliki oziroma, da nihče od njih ni svoje oblikovne volje usmeril v vablivo obzorje absolutnega nepredmetnega slikarstva in da želi sleherni od njih razkriti v svojem delu tudi neko konkretno vsebino. Toda sleherni dosega svoj namen na drugačen način in z drugo likovno govorico. Batista viharno razgrinja pred nami svojo simbolično in alegorično vizijo in se pri tem prešerno poigrava celo z mitološkimi figurami. De Reggi se preprosto veseli romantično obarvanega sveta domače zemlje in mu tiho pritrjuje, kakor bi mu zadoščala njegova mirna melodija. Oblak se v pasivni meditaciji sklanja nad človeka, ki se zrcali v njem samem in v predmetih, ki ga obdajajo, in ne more prikriti trudne melanholije. Ne moremo torej naših razstavljalcev presojati z istim merilom, toda če jim želimo biti do kraja pravični, jih moramo najprej doživeti po njihovi človeški strani, saj se vsak po svoje vpleta v tkivo življenja in umetniškega ustvarjanja in je zato delo vsakega upravičeno tako, kakršno je. Kajti umetnostna preproga je končno tako bogata, tako neomejena in tako živa, da more obseči najraznoličnejše votke, ki jih nato sama z neko skoraj nelogično zakonitostjo spleta v zaključeno kompozicijo. Lahko pa rečemo, da je Batista med tremi najbolj temperamenten in da nas z bogatimi domislicami rad preseneča. De Reggi je umirjen, objektivni in zvest obnavljevalec narave, kateri pripeva brez mrzlične zavzetosti. Oblak pa je osebno intravertiven in kljub racionalnim prvinam pretresljiv iskalec umetnostnega izraza; trdno veruje v svoje delo in je zato cilju najbližji. Kar se De Reggiju razodeva v toplem dvospevu med zemljo in človekom, kar se pri Batistu sunkovito, elementarno in zato včasih še neprečiščeno sprošča, to se Oblaku prežarja skozi razumsko strogo zbiralno lečo stalne tehnične in oblikovne kontrole.

Batistu ne manjka talenta, toda kreativni — pa hladni — ogenj mu še ne more ločiti čiste rude od pepela. Na široko zajetih lesorezih, ob katerih pomislimo včasih na kakšnega Baskina, se mu struktura lesa in reza uveljavlja skupaj s kompozicionalnimi elementi v močnem, primarnem izrazu širokega zamaha, čeprav zveni ta skladneje in bolj prepričljivo v monotipijah; pri večini lesorezov, na katerih nehomogeno družijo črtno figuralno risbo z velikimi barvnimi ploskvami abstraktne tendence, povzroča ta dvojnost kompozicionalnih elementov neko diskrepanco tako v čistosti tehnične obdelave kot v

likovni in kompozicionalni strukturi. Brez teh prenagljenih, ne docela prebavljenih in pretehtanih barvnih pečatov, ki žele poantirati bodisi ekspresivni ali modernistični naglas, bi marsikateri grafični list v zgolj črno-beli tehniki dokaj bolj snažno in skladno učinkoval. Prepričan sem, da bo Batista dosegel kot grafik lep uspeh, če ne bo hlatal za premalo dozorelimi pobudami trenutnih emocionalnih domislic ali če ne bo zapadel v tehnično rutiniranost, ki bi bila sama sebi namen.

De Reggijevi lesorezi, v katerih nas največkrat pozdravljajo koroški motivi, ne orjejo novih brazd na naši grafični njivi, pač pa s čisto risbo in virtuozno tehniko reza, ki upošteva tudi letnice v ploskvi lesa, nevsiljivo in s kancem lirične mehkobe posredujejo gledalcem svet, ki še ni izgubil toplega žarenja preproste slave. Z disciplino in natančnostjo, ki je lastna slikarju — arhitektu, zvane njegovi grafični listi sicer neambiciozno, toda resno in prizadevno. Prav nič slabega ne mislim, če zapišem, da se nam včasih izza teh skrbnih črt in ploskev smehlja dobri spomin na starega mojstra slovenskega lesoreza Saša Šantla.

Floris Oblak razstavlja sama olja, čeprav se je uspešno uveljavil tudi v grafičnih tehnikah. Pred njegovimi slikami se nam zdi, kot da se sklanjamo nad tolmun, čigar temna gladina zrcali največkrat obraz umetnika samega. Tudi tedaj, ko ne prisluškuje svoji podobi v sicer tako priljubljenem avtoportretu. Teh ukletih globin ne razsvetljuje noben sončni žarek, kajti senzitivne barve, ki kosmičasto utripljejo in pobliskujejo iz črnine — ki njihovo intenzivno žarenje še stopnjuje! — se porajajo same iz sebe, iz psihološke nujnosti, kot refleksi ognja, ki žari, pa ne sveti, kot slikano okno, ki ga razžira prah molčanja. Morda tej baladični ubranosti manjka neke kulminacijske sile, ki bi nas do dna vznemirila; njen svet je namreč končno le fizično in psihično skonstruiran in intelektualno pogojen in zato v zadnji konsekvenci krhko statičen. Z občudovanja vredno spretnostjo se zna Oblak pokloniti na svoji razvojni poti tako slikarskemu čarovniku iz Amsterdama kot Cézannu in zgodnjemu kubizmu in Modiglianiju, predvsem pa Stupicevim sugestivnim oljem in njegovim anamorfotičnim deformacijam — pa pri tem hoditi vendarle lastno, nekoliko samotno pot. Te strogo komponirane slikovne konstrukcije, ki so dozorele v koncentrirano formo in simbiozo zamolkle uglašenosti in akcentuiranih barvnih lis, v katerih je ujet človek v ploskovito stilizirano prostorninsko okolje, razodevajo slikarja, ki ve, kaj hoče in pozna tudi pripomočke za doseg svojega namena, pa čeprav njihova klaviatura ni neomejena.

Emilijan Cevc